

Informatienota voor de raad

Datum 2 februari 2021

Onderwerp	Slimme binnenstad
Versienummer	1

Portefeuillehouder Michiel van Willigen

Informant Marcel Broekhaar
Afdeling Slimme samenleving
Telefoon 038 498 5123
Email MEG.Broekhaar@zwolle.nl
Bijlagen

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De voortgang van het project Slimme binnenstad

Datum

2 februari 2021

Inleiding

De stad Zwolle

Zwolle is een mooie, historische stad met een belangrijke regionale functie. We groeien en zijn bezig met een schaa sprong van 130.000 naar misschien wel 180.000 inwoners. Wat betekent deze groei voor de stad en onze voorzieningen? Hoe zorgen we dat we een bereikbare stad blijven? Wat is de impact hiervan op het klimaat? Daarnaast gaat het niet alleen om groter worden, we willen ook beter worden. En we willen de menselijke maat en het karakter van de stad behouden.

Binnenstad

De binnenstad van Zwolle behoort tot één van de meest vitale binnensteden van Nederland. De binnenstad “bruist” en is gelegen in een economisch sterke regio. Daar profiteert de binnenstad van en omgekeerd draagt de binnenstad daar ook aan bij. De binnenstad vormt één van de belangrijkste economische troeven van de stad Zwolle.

Tegelijkertijd staat de binnenstad voor een aantal uitdagingen. De groei van onze stad heeft er, in combinatie met COVID-19 voor gezorgd, dat de steeds schaarser wordende publieke ruimte in de Zwolse binnenstad nog optimaler benut moet worden. Mede door bijvoorbeeld de ‘anderhalve meter samenleving’. Om deze missie te ondersteunen met de uitdagingen van deze tijd is het project Slimme binnenstad gestart.

Kernboodschap

Slimme Binnenstad

De gemeente Zwolle wil graag inzicht in datgene wat er in haar stad gebeurt. Dit geldt momenteel nog sterker voor de binnenstad. We willen een levendige, bruisende en fijne binnenstad. Een plek waar mensen graag naar toe gaan. Hier werken we hard aan. In de huidige coronatijd komt hier druk op te staan. De vraag is of we met elkaar invulling kunnen geven aan de 1,5 meter samenleving. Met het project Slimme binnenstad willen we een hulpmiddel ontwikkelen, zodat de binnenstad nu én in de toekomst die fijne plek blijft voor iedereen die leeft, werkt en ontspant in de binnenstad.

Het helpt als je meer inzicht in de binnenstad krijgt. Om deze reden is het multidisciplinaire project Slimme binnenstad gestart. Dit is een samenwerking tussen programma binnenstad, stadslogistiek, mobiliteit (B-ITS), crowdmanagement en het programma Slimme samenleving.

We willen dat de bewoner en bezoeker van de binnenstad zich onbekommerd kan blijven bewegen door de stad. Daar is datagedreven beleid voor nodig. We krijgen realtime inzicht in micromobiliteit (fietsers en voetgangers) en stadslogistiek (bestelbusjes, postbezorgers & vrachtwagens). We monitoren op welke wijze bezoekers zich door de stad bewegen. Hiermee zie je waar het druk is, waar het relatief rustig is. Aan de hand daarvan is het mogelijk om maatregelen nemen of het beleid aanpassen.

Op middellange termijn leidt dit tot een integraal overzicht van bezoekersstromen en verschillende vormen van drukte in de stad. Hiermee kunnen we de publieke veiligheid in de stad borgen. De informatie ontsluiten we via de Smart Zwolle Hub (www.zwolle.nl/hub). De Smart Zwolle Hub maakt het mogelijk om datagedreven samen te werken met de stad. Het initiatief SensHagen en woonInzicht zijn voorbeelden van Hub-initiatieven. Voor de binnenstad komt er een vergelijkbaar initiatief. Hier wordt de context geschetst en relevante informatieproducten en data aangeboden. De data is in principe voor

Datum

2 februari 2021

iedereen toegankelijk. Daarbij waarborgen we de privacywetgeving en kan er bijvoorbeeld geregeld worden dat alleen bepaalde doelgroepen bij specifieke informatie kunnen.

Het doel van het project Slimme binnenstad is een duurzame en robuuste informatievoorziening die ons inzicht en handelingsperspectief geeft in de beweging, de context en de ontwikkeling in de Zwolse binnenstad. Wat gebeurt er en wat is de impact van ingrepen in de binnenstad? Daarvoor is een duurzame informatievoorziening nodig die ons inzicht geeft in het heden en wat het effect van beleid over de lange termijn is.

Het project werkt hieraan via de volgende drie sporen:

1. Korte termijn | Inzicht in beweging

Inzicht in en beïnvloeding van gebruik van de binnenstad (bijvoorbeeld loop- en fietsstromen)

Om de binnenstad verder te kunnen ontwikkelen moeten we eerst weten wat er gebeurt.

Waar, wanneer, hoeveel voetgangers, fietsers, auto's, busjes zijn er in en om de binnenstad?

Er is dringend behoefte aan inzicht hierin. Realtime, zodat we snel kunnen anticiperen. Dat geldt voor de ene modaliteit meer dan voor de andere.

2. Middellange termijn | Inzicht in de context

De binnenstad in kaart brengen

We willen graag meer grip op de lokale situatie. Dus weten hoe de binnenstad er uit ziet. Niet alleen qua gebruik, maar ook kenmerken die iets vertellen over de leefbaarheid van de binnenstad. Bijvoorbeeld: waar zit welke soort winkelier, waar mag je fietsen, waar is ruimte voor de auto, waar bevindt zich het groen, wat zijn de koopstromen, wat is de luchtkwaliteit? Een groot aantal van deze kenmerken zijn al in kaart gebracht. Nu brengen we het bij elkaar zodat een compleet beeld van de binnenstad ontstaat. We hebben het misschien niet allemaal direct nodig maar het helpt om de context te schetsen waarin we werken, zodat we beter begrijpen wat we kunnen doen. Een aantal van de kenmerken verzamelen wij met sensoren andere komen uit bestaande of open databronnen die in reguliere processen worden bijgehouden of die op projectbasis opgebouwd zijn.

3. Lange termijn | Inzicht in ontwikkeling

Fundament Slimme Binnenstad (basis van waaruit we werken)

We willen graag impact hebben op onze stad. De juiste keuzes maken en daar naar handelen. Dit heeft weer gevolgen, maar welke precies? We willen weten wat er gebeurt na gemaakte keuzes of na bepaalde ontwikkelingen. Hebben de dingen die we doen effect? Daarnaast gebeuren er misschien dingen of zijn er ontwikkelingen waar je mogelijk weinig invloed op hebt, maar dan nog willen we weten wat dit voor Zwolle betekent.

De realisatie van dit doel doen we door de uitvoering van een aantal projecten die op zichzelf staan en tegelijkertijd helpen inzicht te geven in de binnenstad. Het programma Slimme samenleving zorgt voor de verbinding tussen deze projecten en verrijkt deze informatie met basisinformatie over de binnenstad zodat een solide basis ontstaat waarmee waardevolle analyses kunnen worden uitgevoerd.

Consequenties

In de komende periode voeren we binnen het project Slimme binnenstad twee deelprojecten uit als onderdeel van spoor 1: Inzicht in bewegingen. Beide deelprojecten en de data die daar uit voortkomt helpen ons bij de uitwerking van de strategische visie binnenstad.

Datum 2 februari 2021

Deelproject 1: Inzichten voor het behalen van het doel zero-emissie stadslogistiek

Zwolle streeft naar zero-emissie stadslogistiek in de binnenstad in 2025. Deze intentie heeft de gemeenteraad op 23 november 2020 uitgesproken. We willen de komende vier jaar samen met bewoners, ondernemers, transportsector en andere betrokkenen werken aan schone en slimme bevoorrading in het gebied binnen de stadsgracht. Het resultaat: een schonere en aantrekkelijke binnenstad waar een prettig leefkwaliteit en bereikbaarheid hand in hand gaan.

Om dit doel te bereiken is het nodig om inzicht te krijgen in het gedrag (routes en verblijfsduur) en de vervoerswijze van het logistieke (vracht)verkeer van en naar de binnenstad van Zwolle. We willen dit doen door stadslogistiek tot aan de invoering van de zero-emissiezone te monitoren. Op basis van deze inzichten kunnen we een bevoorradingsprofiel opstellen en onderzoeken welke type maatregelen doeltreffend zijn. Hiervoor worden totaal vijf ANPR (Automatic Number Plate Recognition) camera's langs de toegangswegen (bruggen) van de binnenstad geplaatst.

Privacy is gewaarborgd

Onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming is een Data Protection Impact Assessment (DPIA) ofwel Gegevenseffectbeoordeling (GEB) in bepaalde gevallen verplicht om uit te voeren voordat wordt begonnen aan een gegevensverwerking. Een DPIA is een instrument om vooraf de privacy-risico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen. Samen met de privacy officer, informatiebeveiliging en leverancier is dit proces voor de ANPR camera's doorlopen. Wij verwachten dat de functionaris Gegevensbescherming hierover een positief advies afgeeft. Ook wordt de Autoriteit Persgegevens om goedkeuring gevraagd.

De persoonsgegevens (lees kentekens) worden vroegtijdig in het proces geanonimiseerd waardoor deze niet te herleiden zijn tot een specifiek voertuigenkenteken en persoon. De verwerkingsdoelinden kunnen niet worden bereikt met minder persoonsgegevens (lees: kentekens). Het minimale aan gegevens wordt gebruikt voor het doel. Dit geeft informatie over het aantal voertuigen dat passeert, op welk tijdstip en welke voertuigcategorie het is (een licht of zware bestelauto), vrachtauto of personenauto.

Alternatieve onderzoeksmethoden zijn onderzocht en bieden niet de gewenste resultaten die de ANPR-camera's wel bieden. In de nationale uitvoeringsagenda stadslogistiek, medeondertekend door Zwolle op 13 januari 2021, wordt landelijk ingezet op het gebruik van ANPR-camera's voor het monitoren, toezichthouden en handhaven van de zero-emissiezones.

Deelproject 2: Inzicht in loop-en fietsstromen en beschikbare stallingsplekken

In 2019 is de gemeente Zwolle partner geworden van het Europese Interreg project B-ITS (Bicycle Intelligent Transport Systems) dat loopt tot begin 2022. Het doel van dit project is het promoten van duurzaam vervoer en mobiliteit, in dit geval door middel van de fiets.

De fiets heeft zich bewezen als oplossing voor uitdagingen als dichtslibbing van wegen, vervuiling en gezondheidsproblemen die de leefbaarheid van stedelijke gebieden bedreigen. Om de fiets nog beter te positioneren is meer fietsdata nodig. Hoe meer we immers weten van de fiets en de fietser hoe beter we effectieve maatregelen kunnen nemen die het fietsgebruik bevorderen. Daarnaast kunnen met behulp van deze data slimme toepassingen worden bedacht. Voorbeelden zijn apps, slimme verkeerslichten, verkeersveiligheidstoepassingen, slimme meetfietsen en dergelijke. Daarbij wordt op een slimme wijze een oplossing bedacht voor de uitdaging én wordt tegelijkertijd data verzameld. Het project B-ITS Zwolle bestaat uit in totaal zes pilots. Deelproject 2 is één van die pilots.

Datum 2 februari 2021

Binnen deze pilot onderzoeken we of we door meer inzicht in de fiets- en loopstromen en inzicht in de beschikbaarheid van de stallingen, vroegtijdig fietsverkeersstromen kunnen sturen naar beschikbare stallingsruimte via routes die minder druk zijn. En indien nodig tijdelijke fietsenstallingen op te schalen.

In 2020 zijn maatregelen getroffen om het hart van de binnenstad aantrekkelijker te maken als verblijfs- en voetgangersgebied. Dit is gerealiseerd door meer ruimte te geven aan voetgangers en terrassen (en fietsen en auto's te weren). De ervaring van deze maatregelen is over het algemeen positief. Daarom wordt het proces opgestart om deze tijdelijke maatregelen om te zetten in definitieve maatregelen. Dit en de 1,5 meter afstand-regel hebben ook gevolgen voor de routes voor fietsers en het aantal beschikbare fietsstallingsmogelijkheden in de binnenstad. Per (bewaakte) fietsenstalling zijn minder plekken en ook de routing binnen de stallingen veranderd. Daarom zullen er in de binnenstad meer (tijdelijke) stallingsmogelijkheden worden gecreëerd. Deze veranderende situatie en behoefte aan inzicht en monitoring brengt de pilot 'informatievoorziening' binnen het Europese project B-ITS in een versnelling.

Hiervoor worden telsensoren in de fietsenstallingen geplaatst, op enkele strategisch drukke plekken in de stad en verwijsborden bij de ingangen (bruggen) van de stad. De verwijsborden helpen onze bezoekers van de binnenstad om een parkeerplek voor hun fiets te vinden.

Privacy is gewaarborgd

In de aanbesteding van B-ITS eisen we dat er geen tot personen herleidbare gegevens worden verzameld. Dus de beelden van de camera's zijn zo 'slecht' dat er geen gezichten of andere persoonskenmerken te herkennen zijn. Net als bij het project stadslogistiek, wordt ook hiervoor een (pre) DPIA worden opgesteld om er zeker van te zijn dat de privacy van de bezoekers van de binnenstad wordt gewaarborgd.

Financiën

Voor het deelproject zero-emissie stadslogistiek hebben we subsidie ontvangen van het ministerie van I&W en de provincie Overijssel voor het inzetten van ANPR-camera's om een bevoorradingsprofiel voor stadslogistiek te kunnen maken. Voorwaarde is dat deze activiteiten binnen de subsidieperiode uitgevoerd worden (einde subsidieperiode 30 juni 2021).

De pilots onder het project B-ITS, waaronder het deelproject *Inzicht in loop-en fietsstromen en beschikbare stallingsplekken*, worden gefinancierd vanuit subsidie van het Europese Interreg-programma en ons eigen budget Slim & Duurzaam (begrotingsprogramma Mobiliteit).

Communicatie

Onderdeel van het project Slimme binnenstad is een communicatietraject. Dit heeft meerdere doelen: allereerst willen we onze stakeholders informeren en meenemen in de overwegingen om extra sensoren en camera's in de binnenstad in te zetten. We leggen uit wat er gemeten wordt, wat er met de data gedaan wordt. Daarnaast dient de dataverzameling ook het gemak: voor bezoekers die met de fiets naar de binnenstad komen, wordt het makkelijker om een fietsenstalling te vinden waar voldoende plek is. En kan voordat men van huis vertrekt eerst nog gekeken worden hoe druk het in bepaalde gebieden van de stad is. Aan de hand daarvan kan de bezoeker zijn bezoek uitstellen of een andere route nemen.

We gaan in aanloop naar het daadwerkelijk registreren en meten gesprekken voeren met diverse stakeholders. Er wordt een informatieve pagina ingericht www.zwolle.nl/slimmebinnenstad en natuurlijk

Datum 2 februari 2021

wordt de data inzichtelijk gemaakt via www.zwolle.nl/hub . Ook de social media kanalen van de gemeente Zwolle worden gebruikt in dit project. Naar aanleiding van deze nota wordt een persbericht verstuurd.

Vervolg

In de komende maanden wordt de aanbesteding voor beide deelprojecten gestart. Wij verwachten dat we in het voorjaar kunnen beginnen met het plaatsen van de ANPR-camera's, sensoren en verwijsborden voor beide deelprojecten. De sporen 2 en 3 van het project Slimme Binnenstad volgen naar verwachting vanaf 2022. Wij zullen u hierover informeren.

Openbaarheid

Openbaar

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Liesbeth Borsboom a.i.